

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.2.2.31>

ISTOTA I POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO UKRAINY W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI MORSKIEJ

Bohdan Ustyenko

*aspirant pedagogiki Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego imienia M.P. Drahomanowa,
adwokat (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0001-9151-9438

e-mail: b.ustyenko@protonmail.ch

Adnotacja. W postanowieniach artykułu naukowego autor analizuje przepisy obowiązującego ustawodawstwa Ukrainy w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego, podręcznika „Reformy Sektora Bezpieczeństwa Morskiego” przyjętego przez rząd USA, raportu Sekretarza Generalnego ONZ „Ocean Światowy i Prawo Morskie” oraz stanowiska naukowców dotyczące istoty i definicja terminu „bezpieczeństwo morskie”. Dzięki przeprowadzonej analizie ustalono m.in., że obowiązujące ustawodawstwo Ukrainy nie zawiera definicji terminów „bezpieczeństwo narodowe Ukrainy w zakresie działalności morskiej” lub „bezpieczeństwo morskie Ukrainy”. Jednocześnie artykuł ujawnił istotę bezpieczeństwa narodowego Ukrainy w dziedzinie działalności morskiej. Autor doszedł do wniosku, że do obowiązującego ustawodawstwa Ukrainy należy dodać termin „bezpieczeństwo narodowe Ukrainy w zakresie działalności morskiej” i sformułował następującą koncepcję: „bezpieczeństwo narodowe Ukrainy w zakresie działalności morskiej” (lub „bezpieczeństwo morskie Ukrainy”) – ochrona interesów narodowych Ukrainy na morzu przed realnymi i potencjalnymi zagrożeniami, a także zapewnienie zrównoważonego rozwoju Ukrainy jako państwa morskiego”.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo narodowe Ukrainy w zakresie działalności morskiej, bezpieczeństwo morskie Ukrainy, działalność morska, interesy narodowe w morzu, prawo morskie.

ESSENCE AND CONCEPT OF THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE WITHIN THE SPHERE OF MARITIME ACTIVITIES

Bohdan Ustyenko

Attorney-at-Law,

*Postgraduate Student at the Department of Theory and History of State and Law
National Pedagogical Dragomanov University (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0001-9151-9438

e-mail: b.ustyenko@protonmail.ch

Abstract. The author analyzes Ukraine’s national security legislation, the US Maritime Security Sector Reform Guide, the Report of the UN Secretary General “Oceans and the law of the sea” and the positions of scholars on the essence and concept of maritime security. It was established that the current legislation of Ukraine does not contain definitions of the terms “national security of Ukraine within the sphere of maritime activities” or “maritime security of Ukraine”. The article reveals the essence of Ukraine’s national security within the sphere of maritime activities. The author makes a conclusion that Ukraine should add the term “national security of Ukraine within the sphere of maritime activities” to its legislation and defines national security of Ukraine within the sphere of maritime activities (maritime security of Ukraine) as protection of Ukraine’s national maritime interests from real and potential threats, as well as ensuring the sustainable development of Ukraine as a maritime nation.

Key words: national security of Ukraine, national security of Ukraine within the sphere of maritime activity, maritime security of Ukraine, maritime activity, maritime national interests, the law of the sea.

СУТНІСТЬ ТА ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ МОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Богдан Устименко

адвокат,

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0001-9151-9438

e-mail: b.ustyenko@protonmail.ch

Анотація. У положеннях наукової статті автор проводить аналіз приписів чинного законодавства України у галузі національної безпеки, Довідника «Реформування Сектору Морської Безпеки», прийнятого Урядом США, Доповіді Генерального Секретаря ООН «Світовий океан та морське право» і позицій науковців щодо сутності

та визначення терміну «морська безпека». За допомогою проведеного аналізу, зокрема, встановлено, що чинне законодавство України не містить визначення термінів «національна безпека України у сфері морської діяльності» або «морська безпека України». Водночас у статті розкрито сутність національної безпеки України у сфері морської діяльності. Автор дійшов висновку, що до чинного законодавства України необхідно додати термін «національна безпека України у сфері морської діяльності», та сформулював наступне поняття: «національна безпека України у сфері морської діяльності (або «морська безпека України») – це захищеність національних інтересів України на морі від реальних та потенційних загроз, а також забезпечення сталого розвитку України як морської держави».

Ключові слова: національна безпека України, національна безпека України у сфері морської діяльності, морська безпека України, морська діяльність, національні інтереси на морі, морське право.

Вступ. У сучасному світі існує ціла низка загроз міжнародному миру та безпеці на океанах. Наприклад, піратство та озброєні грабежі, направлені проти суден, являють собою серйозну небезпеку для добробуту моряків та морських комунікацій. Розповсюдження зброї масового ураження за допомогою морського транспорту є питанням, яке потребує невідкладного вирішення. Окрім цього, використання океанів у військових цілях призводить до підвищення рівня напруги між інтересами прибережної держави та інтересами військово-морської держави (Tanaka, 2019: 451).

Але чинне українське законодавство не містить таких понять, як «національна безпека України у сфері морської діяльності» або «морська безпека України», які є, на нашу думку, тотожними.

Як наслідок, вважаємо за потрібне у цій статті розкрити сутність національної безпеки держави у сфері морської діяльності (морської безпеки держави), а також визначити поняття національної безпеки України у сфері морської діяльності або морської безпеки України, враховуючи офіційні позиції Організації Об'єднаних Націй, Уряду Сполучених Штатів Америки та положення українського законодавства.

Основна частина. Перш за все необхідно звернути увагу на Морську доктрину України на період до 2035 року, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 р. № 1307 (далі – Морська доктрина України) (Морська доктрина України на період до 2035 року, 2009).

Морська доктрина України не дає прямої відповіді на питання, що є національною безпекою України у сфері морської діяльності, але цей доктринальний документ визначає цілу низку термінів, які допоможуть зрозуміти сутність національної безпеки України у сфері морської діяльності та надати їй визначення.

Так, відповідно до Морської доктрини України загрози національній безпеці у сфері морської діяльності – це фактори, що безпосередньо чи у перспективі унеможливають або ускладнюють реалізацію національних інтересів на морі, сталий розвиток України як морської держави.

Національні інтереси на морі – це сукупність матеріальних та інтелектуальних потреб українського народу і держави у сфері морської діяльності, що реалізуються на основі морського потенціалу (Морська доктрина України на період до 2035 року, 2009).

Морською доктриною України визначено, що морський потенціал – це сукупність природних ресурсів моря, надбань людини і активів держави та можливостей їх використання у процесі провадження морської діяльності.

Своєю чергою морська діяльність – це діяльність у сфері забезпечення сталого економічного і соціального розвитку суспільства, вивчення, освоєння і використання моря, захисту національної безпеки, морська торгівля (комерційні операції, які пов'язані з використанням морських суден, купівля-продаж товарів, що перевозяться морським шляхом, фрахтування суден, морське агентування, морське страхування тощо). Складниками морської діяльності є: торговельне мореплавання, морський транспорт, суднобудування, військово-морська діяльність, використання водних біоресурсів та інших ресурсів моря, туристична та рекреаційна діяльність, а також діяльність у сферах науки, освіти, екології і захисту моря (Морська доктрина України на період до 2035 року, 2009).

Також необхідно звернути увагу на наявні у Морській доктрині України визначення термінів «військово-морська діяльність», «військово-морський потенціал» і «торговельне мореплавання», які фактично є елементами або піделементами морської діяльності.

Військово-морська діяльність – це складник морської діяльності, спрямований на захист національних інтересів, реалізацію пріоритетів діяльності у сфері вивчення, освоєння і використання зони національних інтересів на морі з метою оборони та безпеки держави із застосуванням її військово-морського потенціалу (Морська доктрина України на період до 2035 року, 2009).

Військово-морський потенціал – це військовий складник морського потенціалу України, що включає Військово-Морські Сили Збройних Сил та Морську охорону Держприкордонслужби, а також інфраструктуру та підприємства економіки, що забезпечують їх функціонування, розвиток і можливість використання (Морська доктрина України на період до 2035 року, 2009).

Торговельне мореплавання – це діяльність, пов'язана з використанням суден для перевезення вантажів, пасажирів, багажу та пошти, рибних та інших морських промислів, розвідки та видобування корисних копалин, виконання буксирних, криголамних і рятувальних операцій, прокладення кабелю, а також для інших господарських, наукових і культурних цілей (Морська доктрина України на період до 2035 року, 2009).

Слід додати, що тотожне поняття торговельного мореплавання містить і стаття 1 Кодексу торговельного мореплавання України (Кодекс торговельного мореплавання України, 1995).

Отже, враховуючи термінологічний апарат Морської доктрини України, можна дійти проміжного висновку, що національна безпека України у сфері морської діяльності – це система, яка складається з таких взаємопов'язаних елементів:

- 1) торговельне мореплавання;
- 2) морський транспорт;
- 3) суднобудування;
- 4) військово-морська діяльність;
- 5) використання водних біоресурсів та інших ресурсів моря;
- 6) туристична та рекреаційна діяльність;
- 7) діяльність у сфері науки;
- 8) діяльність у сфері освіти;
- 9) діяльність у сфері екології;
- 10) діяльність у сфері захисту моря.

У контексті цієї статті необхідно врахувати позицію Сполучених Штатів Америки як провідної морської держави у світі, яка розкриває сутність морської безпеки держав.

Так, у грудні 2010 року органами державної влади США було прийнято Довідник під назвою «Реформування Сектору Морської Безпеки» (далі – Довідник з реформування сектору морської безпеки) (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010). У Довіднику з реформування сектору морської безпеки визначено, що морська безпека держави є системою, яка виконує шість функцій, а саме:

- 1) державне управління у сфері морської діяльності;
- 2) морська правоохоронна діяльність;
- 3) морська оборона;
- 4) безпека мореплавання;
- 5) морські інциденти: реагування та ліквідація наслідків;
- 6) морська економіка (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 1–2, 13).

Довідник з реформування сектору морської безпеки також містить 38 підфункцій функціональних елементів системи морської безпеки держави.

Почнемо з першої, безумовно, найголовнішої функції морської безпеки – державне управління у сфері морської діяльності. Цей елемент складається з наступних підфункцій: 1) морська місія; 2) організація морського управління; 3) морське право та політика; 4) дипломатична і закордонна підтримка; 5) морські програми; 6) морські професіонали; 7) морська інформаційно-роз'яснювальна робота та координація зацікавлених осіб; 8) підзвітність та контроль (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 4–5).

Морська правоохоронна діяльність містить такі підфункції: 1) виконання цивільних та кримінальних законів; 2) інтегроване управління кордонами; 3) юридичний розгляд морських справ; 4) забезпечення безпеки портів; 5) забезпечення безпеки суден; 6) забезпечення безпеки ланцюга морських поставок; 7) правозастосування у галузі охорони навколишнього морського середовища (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 5–6).

Морська оборона складається з: 1) адміністрування морської оборони; 2) військові формування, дотичні до морської безпеки; 3) стеження за морською обстановкою та ситуаційна обізнаність (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 6–7).

Підфункціями безпеки мореплавання є: 1) адміністрування безпеки мореплавання; 2) контроль держави прапора; 3) контроль держави порту; 4) забезпечення безпеки рибальства та маломірних суднах і операційний менеджмент; 5) управління безпекою берегової та офшорної морської інфраструктури; 6) адміністрування дипломування моряків; 7) навігаційна інфраструктура та обладнання, а також їх обслуговування; 8) менеджмент каналів та гаваней; 9) координація діяльності, пов'язаної із забезпеченням безпеки мореплавання (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 7–8).

Свою чергою функціональний елемент системи державної морської безпеки під назвою «морські інциденти: реагування та ліквідація наслідків» містить такі підфункції: 1) адміністрування реагування на надзвичайні ситуації; 2) менеджмент інцидентів; 3) пошуково-рятувальні операції; 4) пожежна безпека; 5) охорона навколишнього природного середовища; 6) допомога морських військових формувань цивільній владі під час надзвичайних ситуацій; 7) розслідування інцидентів та їх фактичний аналіз (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 8–9).

До останньої функції під назвою «морська економіка» належать такі піделементи: 1) регулювання економічної активності та менеджмент; 2) комерційна діяльність портів; 3) транспорт та поставки; 4) ринкові умови (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 9–10).

Отже, Довідник з реформування сектору морської безпеки надає дуже структурований опис 6 функціональних елементів та 38 піделементів системи морської безпеки, що повно розкриває саму сутність національної безпеки держави у сфері морської діяльності.

Вважаємо, що Довідник з реформування сектору морської безпеки більш чітко та панорамно, у порівнянні з Морською доктриною України, описує складники морської діяльності, та як наслідок – більш детально розкриває сутність національної безпеки у сфері морської діяльності (або морської безпеки).

Також необхідно зазначити, що специфіка національної безпеки будь-якої держави у сфері морської діяльності полягає в тому, що всі її функціональні елементи є взаємодоповнюючими та нерозривно пов'язаними

між собою. Недоліки на одній умовній ділянці національної безпеки держави у сфері морської діяльності можуть суттєво вплинути на інші ділянки або навіть знищити їх.

Отже, є очевидним той факт, що національна безпека держави у сфері морської діяльності є єдиним живим організмом, кожний «орган» (елемент) якого забезпечує безперервну роботу іншого.

На особливу увагу заслуговує позиція щодо поняття морської безпеки (“maritime security”), викладена у доповіді Генерального Секретаря Організації Об’єднаних Націй «Світовий океан та морське право» від 10.03.2008 р. A/63/63 (далі – Доповідь Генерального Секретаря ООН) (UN Secretary General, Oceans and the Law of the Sea: Report of the Secretary-General to the General Assembly, 2008).

Так, у пункті 39 Доповіді Генерального Секретаря ООН зазначено, що немає загально визнаного поняття морської безпеки. Цей термін подібний до концепції «національної безпеки», але може відрізнитися за своїм значенням, залежно від контексту та користувачів. У самому вузькому розумінні «морська безпека» включає в себе захист від прямих загроз територіальній цілісності держави, таких як, наприклад, збройний напад військового корабля. Але більшість понять зазвичай включають безпеку від злочинів на морі, серед яких: піратство, озброєний розбій, направлений проти суден, терористичні акти. Однак шкода, завдана умисними незаконними діями морському середовищу, в тому числі в результаті незаконних скидів і викиду забруднюючих речовин із суден, виснаження природних ресурсів в результаті, наприклад, незаконного, без подання повідомлення, нерегульованого рибного промислу, також можуть загрожувати інтересам держав, зокрема прибережних. Тобто різні підходи можуть бути застосовані до забезпечення морської безпеки залежно від того, як держава оцінює прями або непрямі загрози своїм інтересам від діяльності у Світовому океані (UN Secretary General, Oceans and the Law of the Sea: Report of the Secretary-General to the General Assembly, 2008).

Слід додати, що згаданий вище погляд Генерального Секретаря ООН на морську безпеку також фактично підтверджує, що різниці між термінами «національна безпека держави у сфері морської діяльності» та «морська безпека держави» немає.

Враховуючи Доповідь Генерального Секретаря ООН та керуючись необхідністю ще більш чіткого розуміння сутності національної безпеки України у сфері морської діяльності, вважаємо за необхідне зупинитися на тих загрозах, які визначені Морською доктриною України.

Так, актуальними загрозами національній безпеці України у сфері морської діяльності є:

1) дії Російської Федерації (включаючи дії окупаційної адміністрації) як держави-агресора щодо дестабілізації обстановки в Азово-Чорноморському регіоні із застосуванням інформаційного, політичного, економічного та військового впливу, спрямовані на:

– легітимізацію тимчасової окупації території України, втрату суверенних прав і юрисдикції України в її виключній (морській) економічній зоні, а також визнання світовою спільнотою нового територіального розподілу;

– посягання на національні інтереси України на морі;

– перешкоджання морегосподарській діяльності України;

– подальше порушення територіальної цілісності шляхом поширення агресії у приморських регіонах, внутрішніх морських водах і територіальному морі України;

– проведення розвідувальної і диверсійно-підривної діяльності у приморських регіонах і на об’єктах морської індустрії, у внутрішніх морських водах, територіальному морі та виключній (морській) економічній зоні України, підтримка терористичних організацій на території України морським шляхом;

– отримання незаконної вигоди у результаті видобування і використання ресурсів та інфраструктури тимчасово окупованої території України;

– обмеження свободи мореплавства, включаючи плавання українських кораблів і кораблів держав – партнерів України у Чорному, Азовському морях і Керченській протоці;

– виключення України із транзитних вантажопотоків і втрату нею частини транзитного потенціалу;

2) невідповідність стану організації морських перевезень потребам національної економіки, суттєва залежність зовнішньої торгівлі від іноземних перевізників;

3) послаблення конкурентних позицій морських портів України на міжнародному та регіональному ринку портових послуг, зокрема стосовно глобальних транзитних вантажопотоків за напрямками Європа – Азія;

4) відсутність належного законодавчого та організаційного забезпечення використання внутрішніх водних шляхів, насамперед рр. Дніпро, Дунай, Десна, Південний Буг, для розширення вантажної та логістичної бази морських і змішаних перевезень «річка – море»;

5) зниження показників вітчизняного суднобудування та судноремонту як важливого сегмента національної економіки зі значним синергетичним потенціалом;

6) незадовільний стан продовольчої безпеки держави і погіршення балансу споживання основних продуктів харчування населенням держави як результат занепаду у сфері рибного господарства;

7) відсутність активної політики видобутку вуглеводнів на українській частині шельфу Чорного та Азовського морів;

8) небезпечний стан Чорного і Азовського морів та морського узбережжя внаслідок техногенного впливу і протиправних дій порушників міжнародного екологічного законодавства;

9) втрата біологічного та ландшафтного різноманіття в акваторіях Азовського та Чорного морів;

10) світові тенденції до поширення незаконної діяльності на морі (піратство, тероризм, контрабанда зброї, наркотичних речовин і прекурсорів, нелегальна міграція, торгівля людьми) (Морська доктрина України на період до 2035 року, 2009).

Також і Довідник з реформування сектору морської безпеки визначає цілу низку загроз морській царині (до якої Уряд США також відносить океани, моря, озера, річки, берегові лінії, гавані та порти), яка включає, зокрема, незаконний, без подання повідомлення, нерегульований рибний промисел; нанесення шкоди навколишньому середовищу; контрабанду; торгівлю людьми; наркографік; піратство; розповсюдження зброї масового ураження; агресивні дії, в тому числі тероризм (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 1).

Але перейдемо до фінальної частини цього дослідження – формулювання поняття «національна безпека України у сфері морської діяльності».

Почнемо з поняття «морська безпека», яке сформульоване всесвітньо відомими у галузі морського права вченими Наталі Клайн (Natalie Klein), Джоани Моссоп (Joanna Mossop) та Дональда Ротвелла (Donald R. Rothwell), відповідно до позиції яких «морська безпека – це захист землі та морської території держави, інфраструктури, економіки, довкілля та суспільства від певних шкідливих дій, які відбуваються в морі» (Klein, Mossop, Rothwell, 2010: 8).

Вбачаємо за слушне додати, що австралійська вчена Наталі Клайн (Natalie Klein) також вважає, що «морська безпека є дуже динамічною ділянкою морського права» (Klein, 2017: 602). Але, як було вказано вище, Довідник з реформування сектору морської безпеки, який відображає офіційні погляди Уряду США на морську безпеку, відносить морське право та політику лише до одного з 6 функціональних елементів морської безпеки під назвою «державне управління у сфері морської діяльності» (The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide, 2010: 5).

Водночас, враховуючи перелічені вище 6 функцій та 38 підфункцій морської безпеки, зокрема, «морська місія», «інтегроване управління кордонами» і «стеження за морською обстановкою та ситуаційною обізнаністю» до «пошуково-рятувальні операції» і «ринкові умови», морська безпека, як окрема система, не може бути складником морського права, хоча, безумовно, морське право має свій прямий або опосередкований вплив на кожний з елементів згаданої системи.

Також у контексті цього дослідження необхідно врахувати ту обставину, що Женевські конвенції з морського права 1958 року, а саме: Конвенція про територіальне море та прилеглу зону (Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone, 1959), Конвенція про відкрите море (Convention on the High Seas, 1959), Конвенція про рибальство та охорону живих ресурсів відкритого моря (Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources of the High Seas, 1959), Конвенція про континентальний шельф (Convention on the Continental Shelf, 1959) та Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права (United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982), приймалися для регулювання використання морів у мирний час. Учасники конференцій Організації Об'єднаних Націй з морського права усвідомлено уникали переговорів щодо встановлення правил, які застосовуються до військових операцій на морях (Churchill and Lowe, 2017: 421).

Згідно із позицією відомого вченого США – Джеймса Краски (James Kraska), під час міжнародних збройних конфліктів застосовується міжнародне гуманітарне право, а на морі – відповідні норми права морської війни (Kraska, 2019).

Такі норми права морської війни здебільшого відображені в Інструкції Сан-Ремо з міжнародного права, що застосовується до збройних конфліктів на морі (San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea, 1994).

Для формулювання поняття «національна безпека України у сфері морської діяльності (або «морська безпека України») слід зупинитися також на наступних приписах українського законодавства.

Відповідно до пункту 9 частини першої статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз (Про національну безпеку України, 2018).

Свою чергою, як зазначено у Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України, Україна – це морська і річкова держава. Для реалізації її потенціалу будемо захищати свободу судноплавства, сприяти ефективному використанню ресурсів Чорного та Азовського морів, річок Дніпро і Дунай, розвивати торговельний флот і Військово-Морські Сили Збройних Сил України (Стратегія національної безпеки України, 2020).

Також Міністерство інфраструктури України своїм наказом від 15.04.2013 р. № 220, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10.06.2013 за № 922/23454, затвердило Типове положення про загін охорони морського порту. Це Положення регламентує основні завдання, функції, права, структуру та організацію роботи загонів охорони морського порту.

Так, відповідно до Типового положення про загін охорони морського порту морська безпека – це постійно підтримуваний стан захищеності морського транспорту України від загроз піратства, тероризму та актів незаконного втручання (Типове положення про загін охорони морського порту, 2013).

Ідентичне поняття морської безпеки містить Типове положення про службу морської безпеки порту, затверджене наказом Міністерства інфраструктури України від 25.08.2011 р. № 339, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26.10.2011 за № 1233/19971.

Разом з тим, враховуючи ті обставини, що значення вищезазначеного терміну «морська безпека» вживається винятково в контексті морського транспорту, який є лише елементом або навіть піделементом системи морської безпеки, та діяльності загонів охорони морських портів або служб морської безпеки портів в межах портів (портових засобах), то й закріплене визначення цього терміну у згаданих вище нормативних актах в такому дуже вузькому значенні не можна порівнювати з поняттями «національна безпека України у сфері морської діяльності» або «морська безпека України», що є абсолютно очевидним.

Висновки. З огляду на все викладене вище вважаємо за необхідне додати до чинного законодавства України термін «національна безпека України у сфері морської діяльності» (або «морська безпека України») та сформулювати наступне поняття: «національна безпека України у сфері морської діяльності (або «морська безпека України») – це захищеність національних інтересів України на морі від реальних та потенційних загроз, а також забезпечення сталого розвитку України як морської держави».

Список використаних джерел:

1. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр#Text>.
2. Морська доктрина України на період до 2035 року: постанова Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 р. № 1307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п#Text>.
3. Про затвердження Типового положення про заїгн охорони морського порту: Наказ Міністерства інфраструктури України від 15.04.2013 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-13#Text>.
4. Про затвердження Типового положення про службу морської безпеки: Наказ Міністерства інфраструктури України від 25.08.2011 № 339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1233-11#Text>.
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
6. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.
7. Churchill, R.R., Lowe, A.V. The law of the sea (Manchester University Press 2017). 494 p.
8. Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf.
9. Convention on the High Seas. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf.
10. Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources of the High Seas. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf.
11. Convention on the Continental Shelf. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf.
12. Klein, N. (2017). “Maritime Security” in Donald R. Rothwell, Alex G. Oude Elferink, Karen N. Scott and Tim Stephens (eds), *The Oxford Handbook of the Law of the Sea* (Oxford University Press 2017). 997 p.
13. Klein, N.; Mossop, J.; and Donald, R. Rothwell (2010). “Australia, New Zealand and Maritime Security” in N. Klein, J. Mossop, and D.R. Rothwell (eds), *Maritime Security: International Law and Policy Perspectives from Australia and New Zealand* (Routledge Oxford 2010). 304 p.
14. Kraska, James (2019). The Kerch Strait Incident: Law of the Sea or Law of Naval Warfare? *Blog of the European Journal of International Law*. URL: <https://www.ejiltalk.org/the-kerch-strait-incident-law-of-the-sea-or-law-of-naval-warfare/>.
15. San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea, 12 June 1994. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/ihl/INTRO/560>.
16. Tanaka, Y. *The International Law of the Sea* (Cambridge University Press 2019). 557 p.
17. The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide. December 2010. URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/Maritime-Security-Sector-Reform_FINAL.pdf.
18. United Nations Convention on the Law of the Sea. Montego Bay, 10 December 1982. URL: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf.
19. UN Secretary General, *Oceans and the Law of the Sea: Report of the Secretary-General to the General Assembly*, UN Doc A/63/63 of 10 March 2008, para. 39. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/266/26/PDF/N0826626.pdf?OpenElement>.

References:

1. Kodeks torhovelnoho moreplavstva Ukrainy [Merchant Shipping Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 23.05.1995 r. № 176/95-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр#Text> [in Ukrainian].
2. Morska doktryna Ukrainy na period do 2035 roku [Maritime Doctrine of Ukraine until 2035]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.10.2009 r. № 1307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п#Text> [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro zahin okhorony morskoho portu: Nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy vid 15.04.2013 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-13#Text> [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro sluzhbu morskoi bezpeky: Nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy vid 25.08.2011 № 339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1233-11#Text> [in Ukrainian].
5. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On National Security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].

6. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [National Security Strategy of Ukraine]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020 r. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> [in Ukrainian].
7. Churchill, R.R., Lowe, A.V. (2017). *The law of the sea* (Manchester University Press 2017). 494 p. [in English].
8. Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf [in English].
9. Convention on the High Seas. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf [in English].
10. Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources of the High Seas. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf [in English].
11. Convention on the Continental Shelf. Geneva, 29 April 1959. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf [in English].
12. Klein, N. "Maritime Security" in Donald R. Rothwell, Alex G. Oude Elferink, Karen N. Scott and Tim Stephens (eds), *The Oxford Handbook of the Law of the Sea* (Oxford University Press 2017). 997 p. [in English].
13. Klein, N.; Mossop, J. and Donald, R. Rothwell, "Australia, New Zealand and Maritime Security" in N. Klein, J. Mossop, and D.R. Rothwell (eds), *Maritime Security: International Law and Policy Perspectives from Australia and New Zealand* (Routledge Oxford 2010). 304 p. [in English].
14. Kraska, James (2019). *The Kerch Strait Incident: Law of the Sea or Law of Naval Warfare?* Blog of the European Journal of International Law. URL: <https://www.ejiltalk.org/the-kerch-strait-incident-law-of-the-sea-or-law-of-naval-warfare/> [in English].
15. San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea, 12 June 1994. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/ihl/INTRO/560> [in English].
16. Tanaka, Y. (2019). *The International Law of the Sea* (Cambridge University Press 2019). 557 p. [in English].
17. *The Maritime Security Sector Reform (MSSR) Guide*. December 2010. URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/Maritime-Security-Sector-Reform_FINAL.pdf [in English].
18. United Nations Convention on the Law of the Sea. Montego Bay, 10 December 1982. URL: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf [in English].
19. UN Secretary General, *Oceans and the Law of the Sea: Report of the Secretary-General to the General Assembly*, UN Doc A/63/63 of 10 March 2008, para. 39. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/266/26/PDF/N0826626.pdf?OpenElement> [in English].